

תענית יום כיפור לקטנים [פב ע"א "התינוקות אין"-חנוכי הוו"]

"בת שתיים עשרה שנה ויום אחד ובן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביאו שתי שערות - הרי הן כגדולים לכל המצות ומשלימין (תענית יוה"כ) מן התורה... קטן שהוא פחות מבן תשע אין מענין אותו ביום הכפורים כדי שלא יבא לידי סכנה" (רמב"ם הל' שביתת העשור פ"ב הי"א) "המענה אותו ומונע ממנו מאכל או משתה אפילו שעות - מונע ממנו חסד ויראת שדי יעזוב, והרי הוא בכלל שופכי דמים" (ספר המנוחה שם).

משנתנו

התינוקות - אין מענין אותן ביום הכפורים (אין חייבין למנוע מהן מאכל), אבל מחנכין אותן (לשעות) לפני שנה (סמוך לפרק בחייהם שמתחייבים עליו עונש כגדולים . "פירקן" הינו שנת שלש עשרה לנקבה, ושנת ארבע עשרה לזכר) ולפני שנתיים בשביל שיהיו רגילין במצות.

רב הונא
רב נחמן

	רב הונא - נקבה	רב נחמן - זכר
8	בריא - כמה שעות מחינוך	
9	חולה - כמה שעות מחינוך	בריא - כמה שעות מחינוך
10	בריא - משלימה מדרבנן	חולה - כמה שעות מחינוך
11	חולה - משלימה מדרבנן	בריא - משלים מדרבנן
12	משלימה מדאורייתא	חולה - משלים מדרבנן
13		משלים מדאורייתא

רבי יוחנן

	רבי יוחנן - נקבה	רבי יוחנן - זכר
8		
9		
10	בריא - כמה שעות מחינוך	
11	חולה - כמה שעות מחינוך	בריא - כמה שעות מחינוך
12	משלימה מדאורייתא	חולה - כמה שעות מחינוך
13		משלים מדאורייתא

ברייתא

תני רבה בר שמואל: תינוקות - אין מענין אותן ביום הכפורים, אבל מחנכין אותן שנה או שתיים סמוך לפירקן (שנה או שנתיים, בלא המילה "לפני").

ברייתא

אי זה "חינוך"? היה רגיל לאכול בשתי שעות (לאחר תחילת צום יוה"כ) - מאכילין אותו לשלש, (היה רגיל לאכול) בשלש - מאכילין אותו בארבע.
"חינוך" הכוונה לחינוך להשלמת שעות (ולא צום מלא)

אם המשנה אומרת "לפני שנתיים" מתחילים לחנוך, כ"ש ש"לפני שנה" מחנכים, ומדוע ישנה כפילות מיותרת במשנה?

רב חסדא: "לפני שנתיים" הכוונה לילד חזק ובריא, ו"לפני שנה" הכוונה לילד חולה וחלש. שניהם מתחייבים להתענות מדין חינוך קודם חיובם מדאו', אך בהפרש של שנה.

לדעתם של רב הונא ורב נחמן ניתן להעמיד במשנתנו שהכוונה לדין חינוך בחולה (גיל 9) והמשנה נקטה שתי אפשרויות לתאר זמן זה: א. "לפני שנה" (למעשה הכוונה ליותר משנה - שנתיים) קודם השלמת תענית מדרבנן (בגיל 11). ב. "לפני שנתיים" (הכוונה לשלוש שנים) קודם השלמת תענית מדאו' (בגיל 13).

אך לרבי יוחנן לא ניתן לפרש את המשנה שהכוונה לזמן אחד בעל שני תיאורים (כפי שפירשו רב הונא ורב נחמן) - כי לשיטתו אין השלמה מדרבנן, וא"א לפרש שהכוונה לשני זמנים שונים (בבריא ובחולה, כפי שפירש רב חסדא את המשנה) כי לשיטתו הבריא מתענה שנתיים מדין חינוך, והחולה מתענה שנה בלבד (ואין אפשרות של שלוש שנים)?

לרבי יוחנן יש לשנות את המשנה "מחנכין אותן שנה או שנתיים" (בלא המילה "לפני". שלמעשה הופכת את כוונת המשנה לשנתיים או שלו שנים), אם כך כוונת המשנה "שנה" חינוך החולה שנה אחת, "שנתיים" חינוך הבריא שנתיים.

קשה לרב הונא ולרב נחמן מהברייתא הסוברת שמחנכים לשעות שנה או שנתיים לפני גיל החיוב מדאו'?

הכוונה ב"חינוך" לחינוך של השלמת התענית (ולא להשלמת שעות), שבדאי אף לרב הונא ולרב נחמן החינוך מוטל שנה או שנתיים (חולה או בריא) לפני גיל חיוב מדאו'.

השלמת תענית אינה נחשבת "חינוך", רק תענית בחלק מהשעות נחשבת "חינוך" (ותירוצם של רב הונא ורב נחמן אינו ייתכן)?

רבא בר עולא: יש שני סוגי חינוך, חינוך לצום מספר שעות (כשיטת רבי יוחנן, וכדברי הברייתא), וחינוך לצום את כל הצום ולהשלימו. (כשיטתם של רב הונא ורב נחמן)